

Kurssi 2: Lääketiede, terveys ja ihmisoikeudet

Luku 1: Lakitekkinen konteksti

Harjoitus 1: Oikeudet kontekstissaan

Toimitte pareissa. Parit jaetaan kahteen maaryhmään. Toisessa maassa terveysalan ammattilaisten on vaikea tuoda esiin ihmisoikeusasioita; toisessa ilmiantajia ei niin todennäköisesti uhata.

Teitä pyydetään sitten valitsemaan yksi neljästä kortista, joista jokaiseen on kirjoitettu yksi seuraavista aihealueista:

- *Kansalais- ja poliittiset oikeudet*
- *Sosiaaliset ja taloudelliset oikeudet*
- *Oikeus terveyteen*
- *Oikeus olla joutumatta kidutetuksi*

Pareittain teitä pyydetään pohtimaan, miten terveysalan ammattilainen voisi puolustaa valitsemaanne oikeutta maassa, jonka olette saaneet.

Etsikää seuraavaksi pari, joka keskustelee samasta oikeudesta suhteessa toiseen maahan ja tarkastelkaa, onko keksimissänne ehdotuksissa samankaltaisuuksia tai eroja.

Kirjoittakaa vastauksenne molemmista keskusteluista fläppitaulupaperille.

Harjoitus 2: Kenen oikeus terveyteen?

Fasilitaattori pyytää kaksi vapaaehtoista tuomaria. Tuomarin rooli on päättää, ovatko alla esitellyt ryhmät perustelleet tarpeeksi selkeästi, että heille osoitetun skenaarion henkilön oikeutta terveyteen on loukattu. Tuomarit voivat tehdä tämän yhteistyössä (jolloin molemmat tarkastelevat kaikkia tapauksia), tai jakaa tapaukset keskenään.

Puolet lopuista opiskelijoista jaetaan neljään ryhmään. Jokainen ryhmä puolustaa yhden alla olevien skenaarioiden ihmisen oikeutta terveyteen. Jos kuulut puolustajiin, teillä on **10** minuuttia aikaa valmistella puolustus ja sitten **kaksi** minuuttia aikaa esittää argumenttinsa.

Loput opiskelijoista jaetaan samoin neljään ryhmään, jotka vastaavat alla olevia skenaarioita. Heitä pyydetään kyseenalaistamaan kunkin skenaarion kohdalla, että ko. henkilön oikeutta terveyteen olisi loukattu. Myös kyseenalaistajilla on **10** minuuttia aikaa valmistella puheenvuoronsa ja **kaksi** minuuttia aikaa esittää argumenttinsa.

Kirjoittakaa argumenttinne ja vasta-argumenttinne fläppipaperille.

Tuomarit antavat jokaisen neljän tapauksen kohdalla päätöksen siitä, onko henkilön oikeutta terveyteen loukattu.

Kurssi 2: Lääketiede, terveys ja ihmisoikeudet

Onko oikeutta terveyteen loukattu? Sinä päätät!

Neljä skenaariota:

- 1. Olet 20-vuotias ja vakuuttunut, että nenäsi on liian suuri. Erosit juuri poikaystävästäsi, ja olet tullut siihen lopputulokseen, että nenä oli yksi eron syistä. Olet yrittänyt vakuuttaa lääkäriäsi siitä, että hänen pitäisi lähettää sinut sairaalaan nenänpienennysleikkaukseen henkisen hyvinvointisi takaamiseksi.*
- 2. Olet äiti, ja sinun 5-vuotiaalla tyttärelläsi on jatkuva ripuli, jonka seurauksena hän laihtuu ja laihtuu. Yrität pitää kaiken puhtaana lapselle ja keittää käyttövedet, mutta tämä on elinolosuhteissasi vaikeaa: saat sähköä vain neljä tuntia päivässä ja vedensaanti on vaihtelevaa. Yrität saada tyttäresi ravitsemuskeskukseen, mutta paikkoja on rajoitetusti.*
- 3. Kumppanillasi on rintasyöpä ja hän on saanut sekä kemoterapiaa että sädehoitoa. Hänelle on annettu kuusi kuukautta elinaikaa. Markkinoilla on uusi lääke, mutta se on hyvin kallis – paljon kalliimpi kuin mihin sinulla on varaa. Koska se on uusi ja kallis, julkinen terveydenhoito ei maksa sitä. Yrität kuitenkin lobata kansanedustajaasi, jotta lääkettä voisi saada ilmaiseksi, sillä se voisi pidentää kumppanisi elämää kuudella kuukaudella.*
- 4. Olit osoittamassa mieltäsi hallituksen uusia toimia vastaan, kun tilanne kuumeni, ja jotkut mielenosoittajista aloittivat tappelun poliisien kanssa. Menit väliin auttamaan kaatunutta tappelun keskelle jäänyttä miestä ja sait kovan iskun pampusta alaselkääsi. Tästä lähtien olet kärsinyt selkäsärystä. Vaadit korvauksia poliisilta.*

Harjoitus 3: Lääketieteellisen puolueettomuuden rikkomukset

Alla näet otsikoita, jotka edustavat erilaisia lääketieteellisen puolueettomuuden rikkomuksia. Nämä otsikot on kirjoitettu fläppipaperille seinälle.

Tehtäväsi on miettiä esimerkkejä (todellisia tapahtumia joista olet kuullut tai tiedät) tällaisista puolueettomuuden rikkomuksista ja kirjoittaa ne papereille.

Fasilitaattori kysyy sinulta tämän jälkeen jokaisen esimerkin kohdalla, mihin rikkomus johti:

- rikkomus johti johonkin toimeen
- asialle ei tehty mitään
- ei ole tietoa, tehtiinkö asialle jotain

Kurssi 2: Lääketiede, terveys ja ihmisoikeudet

Esimerkkejä lääketieteellisen puolueettomuuden rikkomuksista

Murha ja katoaminen:

sairaiden tai haavoittuneiden ihmisten, tai terveysalan ammattilaisten, tappaminen tai katoaminen, suoraan tai epäsuorasti yhden (tai kaikkien) konfliktin osapuolten toimista johtuen.

Kidutus (sekä epäinhimillinen ja nöyryyttävä kohtelu):

sairaiden tai haavoittuneiden ihmisten kohteleva tavalla joka ei ole humaania, eettistä ja vastuullista

Sairaiden tai haavoittuneiden pidättäminen tai vangitseminen

sairaiden tai haavoittuneiden pidättäminen tai vangitseminen, joka johtaa tarpeellisen terveydenhoidon keskeytymiseen, sekä potilaan terveydentilan käyttäminen tekosyynä vangitsemiseen

Terveysalan ammattilaisten rankaiseminen:

terveysalan ammattilaisten rankaiseminen teoista, jotka ovat ammatillisesti vastuullisia tai kieltäytymisestä tekemään tekoja, jotka ovat ammatillisesti epäeettisiä.

Sotilaalliset hyökkäykset terveysalan ammattilaisia tai lääkintäyksikköjä vastaan:

sotilaalliset hyökkäykset sairaanhoitolaitoksia tai terveysalan ammattilaisia vastaan, kun nämä voidaan selkeästi havaita sellaisiksi.

Hoitoon pääsyn epääminen:

sairaankuljetusten, sairaiden ja haavoittuneiden hoidon tai siviileille tarjotun sairaanhoitoavun tahallinen estäminen tai hidastaminen.

Häirintä:

avoimesti tai implisiittisesti uhkaava käytös, jonka tarkoituksena on johtaa puutteelliseen hoitoon tai hoidon tarjoamisen epäonnistumiseen.

Syrjivät toimet:

eriarvoinen hoidon tarjoaminen sairaille ja haavoittuneille ei-lääketieteellisin perustein

Koulutusohjelmien häiriintyminen:

terveyteen liittyvien, terveystyötä tekeville ammattilaisille tai maallikoille tai avustustyöntekijöille suunnattujen koulutusohjelmien ja/tai potilaille ja siviileille suunnatun terveysopastuksen keskeyttäminen

Terveysalan ammattilaisten tai lääkintäyksiköiden käyttö sotilaallisiin tarkoituksiin:

terveysalan ammattilaisten tai laitosten käyttö sotilaallisiin tarkoituksiin, kuten partiointiin lääkintäyksiköissä tai niiden ympärillä, ja/tai lääkintäyksiköiden käyttö komentopaikkana, vartiopaikkana, joukkojen tai aseiden kuljetukseen tai johonkin muuhun sotilaalliseen tarkoitukseen.

Lääketieteellisten symbolien epäsopiva käyttö:

terveysalan ammattilaisiin, lääketieteeseen tai sairaanhoitolaitoksiin viittaavan symbolin, kuten punainen risti, puolikuu tai kristalli valkoisella taustalla, tai minkä tahansa lääketieteelliseksi ymmärrettävän symbolin, käyttö sotilaallisiin tai muihin ei-lääketieteellisiin tarkoituksiin, kuten toisen osapuolen kimppuun hyökkäämiseen, haavoittumattomien joukkojen kuljetukseen tai aseiden tai ammusten toimittamiseen sotilasyksiköille. Sisältää myös lääkintämiesten tai -yksiköiden jättämisen merkittämättä selvillä lääketieteellisillä symboleilla.

Terveysalan ammattilaisten tekemät rikkomukset:

terveysalan ammattilaiset ottavat osaa mihin tahansa lääketieteellisen puolueettomuuden rikkomuksiin, jotka on yllä listattu; lääketieteellisen tietämyksen epäeettinen käyttö konfliktin osapuolen tavoitteiden edistämiseksi; epäeettiset lääketieteelliset kokeet ja terveysalan ammattilaisten osanotto kidutukseen tai sen piilotteluun.

Kurssi 2: Lääketiede, terveys ja ihmisoikeudet

Luku 2: Terveysalan ammattilaiset ja ihmisoikeudet

Harjoitus 4: Eettiset dilemmat ja riskit

Lue seuraavat osuudet kappaleesta 2.1.

- Miksi terveystyötä tekevät saattavat ottaa osaa kidutukseen
- Vankiloiden terveystyötä tekevien erityiset riskit
- Lääketieteen osallistuminen kuolemanrangaistuksiin (esimerkkejä USA:sta ja Kiinasta)

Käy läpi edellisen tehtävän fläppisivut.

Jakaudutte kolmeen ryhmään: edelliseen tehtävään liittyen yksi ryhmä käy läpi “jotain tehtiin”-esimerkit, toinen “mitään ei tehty”-esimerkit ja kolmas “ei varmuutta”-tapaukset.

Jokaisen tapauksen kohdalla ryhmä pohtii mahdollisia riskejä ja dilemmoja, jotka rikkomuksiin osaa ottaneet terveysalan ammattilaiset (jos sellaisia oli) joutuivat kohtaamaan, ja kirjoittaa keksimänsä riskit ja dilemmat fläppipaperille. Yksi ryhmästä esittelee ryhmänne havainnot.